

*Долгова Валерія Іллівна,
студентка 3-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник: асистент кафедри цивільного права Розумейко Д. О.*

РОЗІРВАННЯ ШЛЮБУ В СУДОВОМУ ПОРЯДКУ

Правове регулювання шлюбних відносин має для нашої держави важливе значення. Держава зацікавлена в зміцненні та збереженні шлюбно-сімейних відносин, так як це закріплено в ч. 3 ст. 51 Конституції України, де сказано, що захист сім'ї є конституційним обов'язком держави [1]. Проте не всі любовні історії, які згодом переростають в шлюбно-сімейні, закінчуються казково. На жаль, на сьогоднішній день статистика розлучень серед молодих пар дуже погана – тільки за три роки спільного подружнього життя щорічно розлучаються майже 40% укладених шлюбних союзів. Держава та громадянське суспільство не можуть якось завадити в припиненні шлюбу, особливо в розлученні.

Дослідженням проблематики розірвання суду займалися такі вчені, як Є. О. Харитонов, О. В. Дзера, А. М. Нечаєва, С. Я. Фурса та Ю. С. Червоний. Значення необхідного регулювання відносин, які пов'язанні з розірванням шлюбу між подружжям, яке має дітей на сьогоднішній день різко набрало обороти із прийняттям Сімейного кодексу України, оскільки цей правовий інститут припинення шлюбу шляхом розлучення різко зазнав змін та потребує розширеного визначення.

У випадках, якщо чоловік та жінка, які проживають у шлюбі, мають різні концепції щодо розуміння поняття «сім'ї» та шлюбу, ведення домашнього господарства і при цьому не мають бажання більше проживати разом (або принаймні один з подружжя) згідно з сімейним законодавством України такий союз може бути розірваний. Сімейний кодекс України передбачає перспективу розірвання шлюбу в порядку окремого та позовного провадження.

Відповідно до ст. 104 Сімейного кодексу України розірвання шлюбу в судовому порядку є одним з видів розірвання шлюбу, що передбачений в цій статті [2]. Суд здійснює свої повноваження від-

повідно до чинного законодавства України та в чітко встановлені строки. При розірванні шлюбу, чоловік та дружина, які мають дітей, можливий розгляд в порядку окремого провадження. Для того, щоб звернутися до суду особі, яка має бажання розірвати шлюб потрібно сплатити судовий збір(0.4 розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб, тобто 908 грн.), а бо ні якщо особу не звільнено від його сплати, та зібрати пакет документів: квитанцію про сплату судового збору, позовну заяву разом із додатками (свідоцтво про реєстрацію. Шлюбу, свідоцтво(а) про народження дитини, угода подружжя про дітей та їх виховання, довідка про стягнення аліментів: довідка про доходи відповідача), та копією для відповідача. Дані документи подаються до канцелярії суду. Слід зазначити, що вимога обох з подружжя про розірвання шлюбу порушується позовною заявою, оскільки таке тлумачення деякими авторами [3, с. 182] є вузьким, адже розірвання шлюбу можливе як за спільною заявою подружжя (ст. 109 СК України) відповідно до ст. 234 ЦПК України, так і за позовною заявою одного з них. В першому випадку вимога про розірвання шлюбу розглядається в порядку окремого провадження шляхом пред'явлення заяви, де подружжя є заявниками [4, с. 19–41], в другому випадку – в порядку позовного провадження.

Процедура судового розгляду не така складна, як здається з першого погляду, однак має свої нюанси, які не задовольняють бажання громадян, про що піде мова далі. Копія позовної заяви про розірвання шлюбу, після надходження її до судді та призначення до розгляду направляється відповідачу. Як можна спостерігати на практиці, часто відповідач не знає про дату та час першого судового засідання, адже пошта працює нерегулярно і варто враховувати кількість днів на доставку пакету документів.

Особливістю судового розгляду справи про розірвання шлюбу є те, що людям може надаватися термін для примирення строком до шести місяців, якщо хоча б один із подружжя бажає цього. Це на відміну від розірвання органами РАЦС є перевагою для тих, хто бажає зберегти шлюб та планує налагодити відносини, адже одного місяця може бути мало на відміну від півроку. Якщо таке бажання присутнє,

в цьому разі провадження в справі зупиняється та виноситься відповідна ухвала. На мою думку, судам слід використовувати можливість відкласти розгляд справи для примирення подружжя, особливо за наявності неповнолітніх дітей. Після закінчення строку для примирення провадження поновлюється [5].

Однак з іншої сторони це може бути затягуванням процесу розірвання шлюбу для задоволення своїх власних матеріальних потреб, так протягом цього часу людина має змогу продати спільне майно, та кошти витратити на власний розсуд, після цього важко буде довести, що ці гроші є спільним майном подружжя.

Розгляд справ про розірвання шлюбу здійснюється судами загальної юрисдикції в межах окремого або позовного провадження. Два види провадження мають дві різні характеристики. Так якщо розгляд справи про розірвання шлюбу здійснюється в межах окремого провадження, особи подають спільну заяву про розірвання шлюбу та договір на утримання дітей, де обговоренні та закріплені всі моменти щодо їх виховання, проживання та матеріального забезпечення, плюсом цього виду є сума судового збору (0,2 прожиткового мінімуму для працездатних осіб), яка менша від суми за позовне провадження [6, с. 159].

Щодо характеристики строків розгляду даної справи, варто зазначити, що відповідно до чинного законодавства призначення позовної заяви про розірвання шлюбу до розгляду повинно бути в межах одного місяця після її подання. Після цього особи, повідомленні про розгляд справи, в ідеалі з'являються до суду, однак якщо справа слухається в позовному провадженні, першим його етапом є підготовчий розгляд, на якому з'ясовується думка щодо призначення до судового розгляду, надання строку для примирення, зазначення різноманітних клопотань або заяв. Важливо зазначити, що при подачі позовної заяви про розірвання шлюбу до суду, людина паралельно може подати ще декілька, наприклад про поділ спільного майна, про стягнення аліментів, про стягнення аліментів на утримання дружини, про виконання зобов'язання чітко визначеного шлюбним договором тощо.

Повертаючись до розгляду справи про розірвання шлюбу, по-

трібно зазначити, що явка обох сторін є обов'язковою, в разі якщо один із подружжя не з'явився розгляд справи буде відкладено на іншу дату. Іноді даним правом користуються відповідачі, а саме досить часто не з'являються до суду, в такому разі відповідно до ч. 4 ст. 223 Цивільно-процесуального кодексу України у разі повторної неявки в судове засідання відповідача, справа вирішується за наявними матеріалами [7]. Після судового розгляду, підтверджуючим документом розірвання шлюбу є рішення суду. Однак і в нього є свої особливості, адже на відміну від РАЦСу особа, вважається розлученою не з моменту видачі копії рішення про розірвання шлюбу, а з моменту набрання ним законної сили. Прерогативою рішення суду є те, що воно позбавляє необхідності виконання громадянами багатьох процесуальних дій щодо реєстрації розірвання шлюбу, а також отримання ними свідоцтва про розірвання шлюбу.

Отже, можна зробити висновок, що процес розірвання шлюбу в судовому порядку – це дуже складний процес. Колишньому подружжю доводиться долати досить багато складнощів, а саме: підготувати всі документи, пережити процедуру розірвання шлюбу, якою б вона не була довгою. Також, можна сказати що питання розірвання шлюбу є досить складним і потребує чинного законодавства України.

Література:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Сімейний кодекс України: Закон України № 2947-III від 10.01.2002 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>.
3. Червоний Ю. С. Науково-практичний коментар до Сімейного кодексу України. Київ: Істина. 2003.
4. Фурса С. Я. Окреме провадження у цивільному процесі України. Харків: Ранок. 1999.
5. Вербіцька М. В. Процесуальні особливості розірвання шлюбу в порядку окремого провадження. *Порівняльно-аналітичне право*. 2015. № 5. С. 77–80.
6. Фурса С. Я. Науково-практичний коментар Цивільного процесуального кодексу України (Т. 1–2). Харків: Ранок. 2006.
7. Радчук А. П. Актуальні проблеми сучасного міжнародного права. Деякі питання регулювання розірвання шлюбів у міжнародному приватному праві. Харків: Ранок. 2016. С. 139–148